

عکس: حسن صالونی - شهریار

گفت وگو با عوامل نمایش میدانی «ام الزهرا» که این روزها در تالار هلال احمر روی صحنه می رود

رنج غزه و روایتی از ایستادگی یک زن

ریحانه موسوی هنر تصویرگری خوبی برای انتقال مفاهیم به افکار عمومی است. در جهان امروزه یک رژیم غاصب به راحتی بر سرزمینی که حق مردمانش است چیره می شود. یکی از بهترین راهکارها برای روایت مظلومیت مردم این سرزمین، زبان هنر است. این روزها مشهد میزبان نمایش میدانی «ام الزهرا» است که توانسته است به خوبی روایتگر این اتفاق تلخ باشد. نمایش میدانی «ام الزهرا» به کارگردانی محمد اربابی و تهیه کنندگی محمد علی چمی‌گوز «آذرماه آغاز شده است و تا ۲۶ آذرماه ساعت ۱۹ در تالار هلال احمر ادامه دارد. این اثر به مناسبت تدفین شهید گمنام در محوطه هلال احمر خراسان رضوی، برگزاری یادواره شهیدای امدادگرو گمنام دفاع مقدس، معرفی امدادگران و همچنین برای محکوم کردن جنایات رخ داده در غزه در حال اجراست.

● روایتی از ایثارگری، از دفاع مقدس تا غزه

کارگردان نمایش «ام الزهرا» اثرش را روایتی از مقاومت و ایستادگی یک زن می داند. او به شهرآرامی گوید: از روزی که به غزه حمله شد، حال و روز خوبی نداشتم. تصاویر آن را در فضای مجازی می دیدم، اما کاری از من ساخته نبود. رازینی ها هم برای رفتن به غزه و کمک کردن به مردم مظلوم انجافایده ای نداشت. آن روزها برای خودم متن می نوشتم و می گفتم دستکم سهم ما این است. محمد اربابی ادامه می دهد: گروهی در فضای مجازی می گفتند غزه به ما مربوط نیست، اما هرکسی که از واقعه عاشورا درس آزادگی و انسانیت گرفته است، می داند هرچایی که ظلم صورت بگیرد، نباید به آن بی تفاوت باشد.

وی درباره ساخت این نمایش می گوید: ایده ای به ذهنم رسید تا درباره شهدای غزه کاری انجام دهم که با ایران نیز ارتباط داشته باشد. داستان ما درباره بانویی به نام ام الزهراست که لبنانی است و سال ها قبل با یک ایرانی به نام امیرحسین ازدواج کرده است. امیرحسین در دوران دفاع مقدس به عنوان امدادگر حضور داشته است، اما پس از شهادت، پیکرش به ایران برنمی گردد و به درخواست خودگمنام است. اکنون ام الزهرا حین امدادگری در غزه، با ابوعبیده که در عملیات کربلای ۵ با امیرحسین هم رزم بوده است، آشنا می شود و ... این کارگردان درباره فضا سازی و طراحی صحنه اظهار می کند: من از سال ۱۳۸۸ که به فعالیت مشغول بودم، از یک فضای سایه در صحنه استفاده می کردم. اکنون در طراحی صحنه دیگر از سایه استفاده نکردیم و با استفاده از پرده آبی تصاویر ضبط شده از بیماران را در افکت هایی به سایه تبدیل کردیم که انفجار را نشان

می دهد. مادر سایه ریزش ساختمان رامی بینیم، اما من تا امروز نتوانسته بودم چیزی مثل بمباران را به وسیله سایه به تصویر بکشم. در بخشی از کار صحنه را به دو قسمت تقسیم کردیم؛ یعنی اگر قرار است حیاط مسجد یا داخل مسجد را به تصویر بکشیم، نمی از دکور صحنه واقعی و نیم دیگران تصویر بود.

● ارتباط خوبی با تماشاگر برقرار می شود

وی در بخش دیگری از صحبت هایش، الهه پژوهی، بازیگر نقش ام الزهرا، را یکی از پیشکسوتان حوزه نمایش می داند و ابزار می کند: من این بازیگر را که دوبلور نیز هست، در نمایش «هیپومانیا» دیدم و چند مشخصه در وی وجود داشت که مرا جذب کرد: اول صدا بود و دیگری بازی خوبی که ارائه داد. آنجا بود که تصمیم گرفتم با او همکاری کنم و به دلیل اینکه نمایش «ام الزهرا» به صدایی نیاز داشت که بتواند درد و غم را منتقل کند، الهه پژوهی را انتخاب کردم.

این کارگردان یادآور می شود، ما برای اجرای این تئاتر

فقط پانزده روز تمرین کردیم. این اتفاق یک شوخی است که با این میزان تمرین، نمایشی را روی صحنه ببریم که مخاطب را راضی نگه دارد. من هیچ وقت از کارهای خودم راضی نیستم، اما وقتی حسن نمایش به تماشاگر منتقل می شود و ارتباط خوبی با آن برقرار می کند، از کارم راضی می شوم.

اربابی تلاش گروه نمایش «ام الزهرا» را بسیار خوب قلمداد می کند و می گوید: ۱۸ و ۱۹ آذرماه، سالن نمایش مملو از جمعیت بود و از همه قشر در سالن نمایش حضور داشتند. سایر شب ها نیز به دلیل ضعیف بودن تبلیغات، مخاطبان کمتری نسبت به دو شب یادشده به تماشای آن نشستند.

● مسئولان قول می دهند، اما حمایت نمی کنند

وی نمایش آیینی را یکی از تخصصی ترین نمایش ها در کشوری داند که در آن عناصری مانند تخیل، حافظه عاطفی و صحنه به صورت حرفه ای استفاده می شود. این هنرمند وضعیت نمایش آیینی را در مشهد ضعیف

بیان و اظهار می کند: ما نمی توانیم هر نمایشی را که در آن از مذهب صحبت می شود، مداحی دارد و نام ائمه^(ع) می آید، آیینی خطاب کنیم. زیرا این نوع نمایش قواعد خودش را دارد. این کارگردان با ایرازگله از حمایت نکردن مسئولان از نمایش آیینی در مشهد، ادامه می دهد: برخی مسئولان به ما قول حمایت می دهند، اما پس از مدتی به دست فراموشی سپرده می شود. این حمایت ها فقط مالی نیست، بلکه میزان درک و فهم آن ها از هنر نمایش مهم است. من از آن هادرخواست می کنم این هنر را بشناسند و اگر نمی شناسند، درباره آن مطالعه یا با اهل فن مشورت کنند. همچنین، صحبت ها و پیشنهادهای ما را بشنوند، اگر برایشان راضی کننده نبود، آن را رد کنند. محمد اربابی در پایان بیان می کند: بیلورد های تبلیغاتی ما در شهر بدون نام تهیه کننده و کارگردان است. در هیچ کجای دنیا پوستری از یک کار را نمی بینید که این گونه باشد. ما خودمان پوستر کارمان را طراحی کردیم و دلیل ایجاد تغییر و حذف هویت آن را نمی دانیم.

● «ام الزهرا»، نقشی متفاوت از سایر زن های مبارز الهه پژوهی، بازیگر این نمایش، نقش ام الزهرا را متفاوت بیان می کند و می گوید: مدت زیادی است که تصمیم گرفته ام نقش زن های تنها، مبارز و مقاوم را بازی نکنم. همیشه به دلیل چهره یا صدایم، این گونه نقش ها به من پیشنهاد می شود و از این سبک کار خسته شده و شاکمی بودم. امام الزهرا متفاوت از زن های مبارز دیگری بود که تاکنون نقش آنان را ایفا کردم؛ زنی مدبر و همسر یک شهید که رازی را تا زمان پیدا شدن پیکر او، میان خودشان نگه داشته اند.

وی درباره همکاری با عوامل این اثر بیان می کند: اعتراف می کنم با گروهی بسیار متعهد و مورد اعتماد همکاری می کنم. عوامل این نمایش به شدت انتقاد پذیرند و به خوبی از عهده کار خود برآمدهند.

این بازیگر تصریح می کند: من در بخش های زیادی با شخصیت ام الزهرا و کلیات نمایش ارتباط خوبی برقرار کردم و این کار برای من حال و هوای دیگری دارد. پژوهی با بیان اینکه هیچ شناختی از کارگردان این نمایش نداشتم، بیان می کند: من از طریق مجید نادری، بازیگر نقش ابوعبیده، با محمد اربابی آشنا شدم. وی تحصیل کرده سینماست و در بخش هایی از کار به تبادل تجربیات می پرداختیم که وی با جان دول نکات مرا می پذیرفت و این همکاری برایم بسیار لذت بخش بود. وی اظهار می کند: مدت روحوانی و تمرین این نمایش بسیار کم بود و هرکسی نمی تواند از عهده آن بر بیاید. من به این موضوع اعتراض کردم. اما گروه نمایش «ام الزهرا» خواستند به آن ها اعتماد کنیم که به خوبی از پس کار برآمدند و نمایش با استقبال خوبی روبه رو شد.

تولیت آستان قدس رضوی در کنگره بین المللی «مکتب هنر رضوی»:

حرم مطهر رضوی بهترین دلیل بر پیوند هنر و مذهب است

بتوانیم مکتب هنر رضوی را به جهانیان معرفی کنیم و جهان از هنر شیعی و آنچه در حرم مطهر حضرت رضا^(ع) برای روشنائی آفریده شده است، استفاده کند.

● روند برگزاری کنگره

در ادامه، محمد جواد استادی، دبیر اجرایی کنگره مکتب هنر رضوی، به ارائه گزارشی از چگونگی برگزاری کنگره و روند اجرای این کنگره پرداخت. وی با اشاره به اعلام فراخوان این کنگره در ۲۷ تیر امسال در شش محور موضوعی در تهران، گفت: در مجموع ۲۵۰ چکیده مقاله در این کنگره دریافت شد که در نهایت به ۹۰ مقاله رسیدیم. استادی با اشاره به ارائه ۵۱ مقاله در کنگره مکتب هنر رضوی افزود: این کنگره در دو روز با چهار پنل از جمله یک پنل بین المللی با سه سخنران از کشورهای چین، اوکراین و ترکیه و سه پنل دیگر با ارائه بیش از بیست مقاله برگزار خواهد شد. وی با بیان اینکه مراکز مختلف دانشگاهی و فرهنگی هنری کشور نیز پشتوانه ما در برگزاری این کنگره بودند، گفت: پنج نشست تخصصی جانی نیز در این کنگره شامل دو نشست در دانشگاه تربیت مدرس، دو نشست در دانشگاه هنر در تهران و یک نشست در مدرسه اسلامی هنر در قم برپا شد.

و انعقاد تفاهم نامه با مؤسسه آفرینش های هنری این آستان مقدس فرصت پیدا کردیم تا درباره مکتب هنر رضوی صحبت کنیم. وی ادامه داد: این اتفاق محفلی برای اندیشیدن بود که به برگزاری نشست هایی ختم شد و همه ما بر این باور بودیم این مکتب وجود دارد. البته ما این مکتب را کشف نکردیم، بلکه افتخار غبار زدایی آن را داشتیم. حسانی با اشاره به انجام طرح های پژوهشی، تدوین رساله های دکتری و مقالات مختلف به عنوان دیگر دستاوردهای آینده این همکاری مشترک، گفت: برگزاری این کنگره نیز نتیجه نشست هایی است که در ادامه این همکاری ها انجام شده است. رئیس این کنگره از جشنواره هنری «گنجینه مهر رضوی» به عنوان یکی دیگر از دستاوردهای همکاری دانشگاه هنر و مؤسسه آفرینش های هنری آستان قدس رضوی با محوریت تولید آثار هنری رضوی نام برد و افزود: در این دوره اتفاقات بی شک شاهد تدوین کتاب هایی نیز خواهیم بود. وی تصریح کرد: امیدوارم این کنگره در سال های آینده نیز ادامه یابد و

عکس: مصطفی مکتب هنر رضوی

هدف اصلی مادستیابی و تثبیت مبانی نظری این مکتب و امتداد اجتماعی آن در زیست انسان معاصر است که در این راستا از هیچ کوششی کوتاهی نخواهیم کرد.

● انجام برنامه های مختلف پژوهشی

همچنین، محمد رضا حسینی، رئیس دانشگاه هنر، در این مراسم اظهار کرد: ما به همت آستان قدس رضوی

شناخت مکتب هنر رضوی برسریم. وی ادامه داد: بدین منظور، نخست با دانشگاه هنر تفاهم نامه امضا کردیم که به انجام اقداماتی گسترده منجر شد و کنگره مکتب هنر رضوی بخشی از ثمرات آن بوده است. دبیرکل کنگره با اشاره به انعقاد تفاهم نامه با تعدادی از مراکز مختلف دانشگاهی و هنری کشور افزود: در این مسیر جدید فعالیت مؤسسه با محوریت مکتب هنر رضوی،

● بیان مبنایی نظری برای شناخت

مکتب هنر رضوی در این مراسم، امیرمهدی حکیمی، مدیرعامل مؤسسه آفرینش های هنری رضوی، با تأکید بر اهمیت دانش، خردگرایی و اندیشه ورزی اظهار کرد: در این راستا، ما در این مؤسسه بر آن شدیم تا آفرینش های هنری در این بارگاه ملکوتی را با مبانی نظری هنری همراه کنیم تا به

که در حرم مطهر یا فضاهای بزرگ هنرمندان دینی حضور داشته اند، فقیه بوده اند و هنر موجود در حرم رضوی برخاسته از فقه است. حجت الاسلام والمسلمین مروی گفت: یکی از دلایلی که مضجع مطهر رضوی در وسط حرم قرار نگرفته، این است که بدعت طواف در مضجع امام معصوم قرار نگیرد و این، کار یک فقیه و نگاه فقیهانه است. وی افزود: معماری و کاشی کاری از جلوه های هنری است که در حرم مطهر رضوی وجود داشته و به شکوه حرم افزوده است. تولیت آستان قدس رضوی در بخش دیگری از سخنانش گفت: هنر دیگری نیز در این حرم وجود دارد که در هنرهای هفت گانه تعریف نمی شود. همه آن را می بینند و تقریباً به آن توجه نمی کنند. آن هنر این است که این مضجع شریف، دل میلیون ها انسان را به سمت خودش کشانده است. وی افزود: امام رضا^(ع) دائم در حال هنرنامه ای است که باید به آن هم توجه شود. هنر رضوی باید در جامعه امتداد پیدا کند و امتداد هنر رضوی به معنای امتداد اخلاق و فرهنگ رضوی است.

رضا میزاده

کنگره بین المللی «مکتب هنر رضوی» با مشارکت مؤسسه آفرینش های هنری

آستان قدس رضوی، تولیت آستان قدس رضوی، دکتر مجید شاه حسینی، رئیس فرهنگستان هنر و جمعی از مدیران آستان قدس رضوی و دانشگاه هنر و همچنین استادان دانشگاه های داخلی و خارجی، روز گذشته ۲۲ آذر در تالار شیخ طبرسی سازمان علمی و فرهنگی این آستان مقدس در مشهد برگزار شد.

● هنر موجود در حرم رضوی برخاسته از فقه است

در افتتاحیه این مراسم حجت الاسلام والمسلمین احمد مروی، تولیت آستان قدس رضوی، با بیان اینکه هنر از واژه های مقدس و مظلوم است که سلطه گران عالم برای سلطه بر انسان ها در اختیار خود قرار می دهند، گفت: سلطه گران می خواهند هنر را از معنویت جدا کنند تا هنر که از مهم ترین ابزار و نقش آفرین است، در دست دین و دین داران نباشد. وی افزود: حرم مطهر رضوی بهترین و روشن ترین دلیل بر پیوند هنر و مذهب است. بسیاری از معمارانی

دکتر حسن بلخاری:

هنر شیعی، جلوه ای از هنر اسلامی است

پیشینه هزارساله روبه رو هستیم که زبان آن بسته مانده است. از این رو، در مکتب هنر رضوی محور فعالیت باید بازخوانی هنر موجود باشد. همچنین وی در این مراسم بر لزوم شناسایی دقیق هنرهای مختلف به کاررفته در حرم مطهر رضوی و تدوین دایرة المعارف آن تأکید کرد.

رضوی قرار است باب جدیدی در مقابل هنر اسلامی گشوده شود. افزود: هنر شیعی برخلاف نظر برخی افراد نقطه مقابل هنر اسلامی نیست، بلکه جلوه ای از جلوه های تابناک هنر اسلامی است. وی درباره تناقض بین مکتب و هنر نیز گفت: جنس مکتب معرفت است و جنس هنر نزد عامه، احساس و نزد خاصه ذوق است. همچنین، هم حس و هم ذوق را نقطه مقابل مقل دانسته اند. بنابراین از اصطلاح مکتب با هنر نمی خواند. البته امکان وحدت میان معرفت و ذوق وجود دارد. بلخاری با بیان مطالب و نمایش تصاویری در تبیین نقش هنر و ادبیات اظهار کرد: ما در مکتب هنر رضوی با

دکتر حسن بلخاری، عضو شورای عالی فرهنگی آستان قدس رضوی، در افتتاحیه دومین کنگره بین المللی فرهنگ و هنر در تمدن اسلامی با اشاره به نکاتی درباره چگونگی برگزاری نخستین دوره کنگره فرهنگ و هنر در تمدن اسلامی در تهران، بیان کرد: در این کنگره با محوریت مکتب هنر رضوی با اصطلاح جدیدی روبه رو هستیم که با سایر مکاتب هنری گذشته تفاوت دارد. وی گفت: در این راستا، هرگاه در عرصه معرفت، امر جدیدی را مطرح کردید، نخست باید ادبیات آن را تبیین کنید و سنگ بنای آن را بگذارید. مدیر گروه مطالعات عالی هنر دانشگاه تهران با طرح این پرسش که آیا با مکتب هنر

رئیس فرهنگستان هنر:

ایرانیان آیین تشیع خود را وام دار حضرت رضا(ع) هستند

و همچنین عزت و سربلندی خود را مدیون اقلای بن موسی الرضا^(ع) هستیم. وی گفت: اگر هاشمی با نام بلند مکتب هنر رضوی شکل می گیرد، همه روح و هویت هنر ایرانی است، در واقع تمام میراث ماست. از این رو، از بانیان برگزاری این همایش بسیار سپاسگزارم که این امر را زنده کردند و به یاد ما آوردند.

تپایش از سفر امام رضا^(ع) به ایران، محبان اهل بیت^(ع) در کشور بسیار تحت ظلم بودند. رئیس فرهنگستان هنر با تأکید بر اهمیت سفر تاریخی حضرت رضا^(ع) به عنوان سفری راهبردی، گفت: کمترین ثمره این پیچ تاریخی، به رسمیت شناخته شدن محبان و شیعیان اهل بیت^(ع) در ایران بود. وی با اشاره به حمله مغول به ایران و ویرانی های آن، افزود: در این دوره دیگر نامی از ایران نیست، اما نام ایران از دوره صفویه توسط شیعیان محب اهل بیت^(ع) بازیگر شد. به عبارتی آیین تشیع، مغول مهاجم را به انسان هایی مؤمن، متمدن آنان است. در واقع در تاریخ، منقبت خوانی استشهادی نقل شده است. بدین ترتیب

دکتر مجید شاه حسینی، رئیس فرهنگستان هنر در افتتاحیه دومین کنگره بین المللی فرهنگ و هنر در تمدن اسلامی با محوریت «مکتب هنر رضوی» درباره محوریت هنر رضوی و روح هنر ایرانی، اظهار کرد: ایرانیان هرگز تردیدی در محبت اهل بیت^(ع) نمی کنند، آن ها یا شیعه هستند و اگر شیعه هم نیستند، محب اهل بیت^(ع) هستند و این تکلیف هنر ایرانی است. وی ادامه داد: هنرمندان در دوران خلفای بنی عباس شعرهایشان را در منقبت ائمه اطهار^(ع) می خواندند با آنکه می دانستند چه مجازات سنگینی در انتظار آنان است. در واقع در تاریخ، منقبت خوانی استشهادی نقل شده است. بدین ترتیب